

Widok na park w Bad Muskau w "Ogrodnictwie krajobrazowym" Eduarda Petzolda, 1862

Niniejsza ulotka powstała w ramach realizacji projektu „Lubniewicka galeria osobowości – Eduard Petzold”, którego celem było odkrywanie ważnych dla Lubniewic faktów i postaci historycznych.

Projekt zrealizowali wspólnie:

Stowarzyszenie Historyczne Lubniewica, inicjator projektu oraz Fundacja im. Eduarda Petzolda.

W ramach projektu, dnia 18 października 2025 roku, przy wsparciu wolontariuszy, instytucji i prywatnych przedsiębiorców utworzono, wzdłuż promenady nad jeziorem Lubiąż w Lubniewicach, park kieszonkowy z punktem widokowym „Zacisze Petzolda”. Granitową „Ławkę Petzolda”, odtworzyła, wykonała i ufundowała firma Strzegom Granit, dzięki uprzejmości Magdaleny Jawilak i Jana Jawilaka.

Projekt patronatem objął Burmistrz Lubniewic, angażując siły i środki Gminy Lubniewice oraz gminnych instytucji: Biblioteki Centrum Kultury oraz Zakładu Gospodarki Komunalnej.

Dofinansowano ze środków Programu Działaj Lokalnie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce

AKADEMIA ROZWOJU FILANTROPII W POLSCE

POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI

Działaj lokalnie

Kraina Szlaków Turystycznych

PARTNERZY PROJEKTU: Fundacja im. Eduarda Petzolda

Stowarzyszenie Historyczne Lubniewica

SPONSORZY: Glamour Strzegom Granit

JURUĆ BOSCH Service Hotel Wołński Spa

BIBLIOTEKA-CENTRUM KULTURY W LUBNIEWICACH

LUBNIEWICE

Publikacje i teoretyczne dokonania

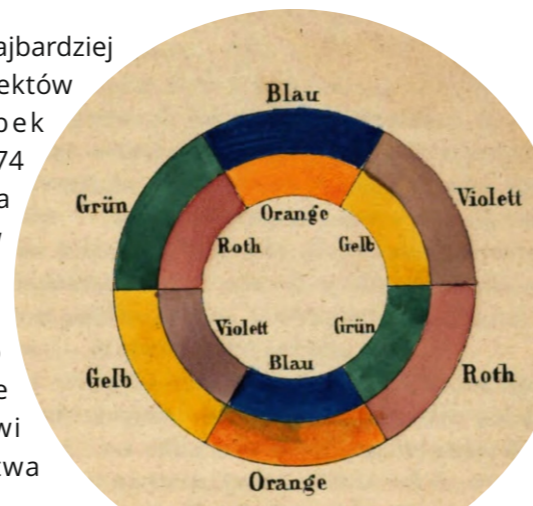
Petzold był również płodnym teoretykiem – autorem około 10 książek i kilkudziesięciu artykułów poświęconych sztuce ogrodowej. Do jego najważniejszych dzieł należą m.in. „O teorii kolorów w krajobrazie” (Zur Farbenlehre der Landschaft, 1853), „Ogrodnictwo krajobrazowe” (Die Landschafts-Gärtneri, 1862) i „Arboretum Muscaviense” (1864). W 1874 r. opublikował biografię i analizę twórczości swojego mistrza księcia Hermanna von Pückler-Muskau, która została przetłumaczona na język polski przez Fundację im. Eduarda Petzolda w 2024 r. Jego twórczość teoretyczna i praktyczna uczyniła go kluczowym przedstawicielem „mużakowskiej szkoły ogrodniczej” oraz jednym z czołowych teoretyków ogrodnictwa europejskiego XIX wieku.

Okladka "Ogrodnictwa krajobrazowego" Eduarda Petzolda, 1862

Dziedzictwo i znaczenie

Eduard Petzold pozostaje jednym z najbardziej wszechstronnych i wpływowych architektów krajobrazu XIX wieku. Jego dorobek projektowy i teoretyczny – obejmujący 174 projekty i liczne publikacje – wciąż czeka na pełne rozpoznanie, szczególnie w odniesieniu do nieodrestaurowanych parków na Śląsku. Jego wizja ogrodu jako przestrzeni malowniczej, naukowo komponowanej i wpisanej w lokalne uwarunkowania krajobrazu, stanowi fundament nowoczesnego ogrodnictwa krajobrazowego.

Koło barw w publikacji "O teorii kolorów w krajobrazie" Eduarda Petzolda, 1853

Jacek Kuśmierski, Łukasz Przybylak – Fundacja im. Eduarda Petzolda Stowarzyszenie Historyczne Lubniewica

Życie prywatne i upamiętnienie

W 1851 r. poślubił Frederike Amalie Mathilde Eiserhardt (1825–1881), z którą miał pięcioro dzieci: Maxa Friedricha Carla Franza (1852–1898), Marie Christiane Juliane (1853–1932), Helene Wilhelmine Almę (1855–1926), Otto Carla Adolpha (1858–1879) oraz Waltera Christiana Theodora (ur. 1885 – zm. 1893). Żadne z dzieci nie poszło w ślady ojca i nie podjęło zawodu projektanta ogrodów. W dziedzinie ogrodnictwa kształcił się i rozwijał jedynie Max, zdobywając doświadczenie w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Bolesławcu oraz w Ameryce Południowej, gdzie osiadł na stałe. Eduard Petzold zmarł 10 sierpnia 1891 r. w Blasewitz (obecnie dzielnica Drezna), a pochowany został na tamtejszym cmentarzu Johannsfriedhof wraz z małżonką, córką Helene i zięciem Emilem Jaensch.

Eduard Petzold z pracownikami leśnymi w parku zamku Twickel, ok. 1890, Zamek Twickel

W Bad Muskau znajduje się pamiątkowa tablica upamiętniająca jego zasługi. W parku zamku Twickel w Holandii pośród dębów znajduje się kamień pamiątkowy z cytatem: „Sztuka ogrodu krajobrazowego to malowanie w naturze; narzędziem twórcy jest szpadel, a narzędziem zachowania i dalszego kształtowania – siekiera; jest ona żelaznym ołówkiem ogrodnika krajobrazu.”

W 2024 r. powołana została Fundacja im. Eduarda Petzolda, która ma kultywuje i chroni dorobek projektanta oraz podejmuje działania na rzecz zabytków oraz sztuki ogrodowej i architektury krajobrazu. Jednym z jej flagowych projektów jest Europejskie Centrum Sztuki Ogrodowej, które ma powstać na Dolnym Śląsku. Pierwsze w Polsce miejsce upamiętniające Eduarda Petzolda powstało w jego rodzinnych Lubniewicach. Z inicjatywy Stowarzyszenia Historycznego Lubniewica, nad brzegiem jeziora Lubiąż, ufundowano punkt widokowy „Zacisze Petzolda”, zaprojektowany przez Łukasza Przybyłaka. Replika kamiennej ławki zukochanego przez Petzolda Parku Mużakowskiego została wkomponowana w naturalistyczną aranżację z bylin, krzewów i drzew.

Eduard Petzold przed zamkiem Twickel w Holandii, 1889, Archiwum Gelders

”LUBNIEWICKA GALERIA OSOBOWOŚCI - Eduard Petzold”

18 października 2025 r.

W RAMACH PROJEKTU POZNAJEMY OSOBĘ EDUARDA PETZOLDA - PROJEKTANTA OGRODÓW, KTÓRY URODZIŁ SIĘ 14 STYCZNIA 1815 ROKU W LUBNIEWICACH

”LUBNIEWICKA GALERIA OSOBOWOŚCI - Eduard Petzold”

Życiorys

Carl Eduard Adolph Petzold, znany jako Eduard Petzold, urodził się 14 stycznia 1815 roku w Königswalde (dzisiejsze Lubniewice). Był synem Christiane Frederike Auguste Roeser i pastora Carla Friedricha Christiana Petzolda, który w 1826 r. objął urząd superintendenta w Bad Muskau. Uczęszczał tam do szkoły, a w latach

1828–1831 kontynuował naukę w Szkole Łacińskiej w Halle.

W 1831 r. rozpoczął praktykę ogrodniczą w słynnym Parku Mużakowskim, pod okiem księcia Hermanna von Pückler-Muskau oraz nadwornego ogrodnika Jacoba Heinricha Rehdera. Obaj wywarli głęboki wpływ na młodego Petzolda, kładąc podwaliny pod jego artystyczną wizję kształtowania krajobrazu.

Między 1835 a 1838 r. Petzold zrealizował swoje pierwsze projekty na Śląsku – park w Siedlisku i Maciejowcach, co pozwoliło mu zdobyć uznanie zleceniodawców i zapewniło dostęp do finansowanych podróży studyjnych po Europie. W tym czasie poznawał parki i ogrody Anglii, Włoch, Francji i Szwajcarii, ucząc się od najwybitniejszych twórców ogrodów epoki.

W latach 1844–1852 Petzold pracował jako ogrodnik na dworze wielkiego księcia Saksonii-Weimar-Eisenach w Ettersbergu i Weimarze, gdzie działał pod patronatem wielkiej księżnej Marii Pawłownej. Równocześnie kontynuował działalność edukacyjną i czerpał inspiracje z włoskich i angielskich założen parkowych. W 1852 r. powrócił do Mużakowa jako inspektor i kontynuował

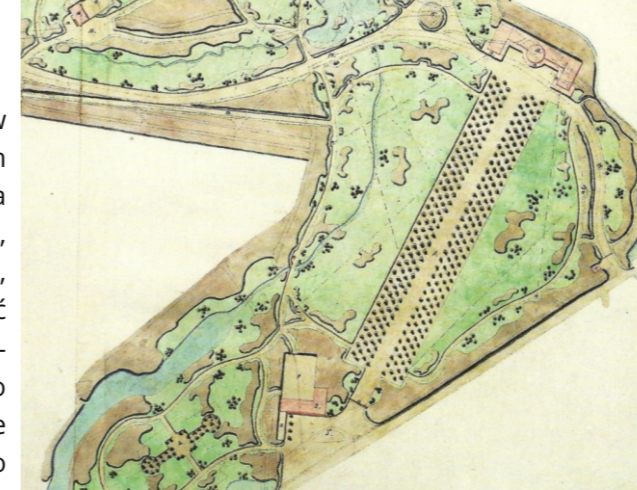
dzieło Pücklera na terenie rozległego Parku Mużakowskiego, jednego z najważniejszych krajobrazowych założeń Europy. Eduardowi Petzoldowi przypisuje się m.in. arboretum we wschodniej części parku, w którym znalazło się miejsca dla prawie 3000 gatunków roślin drzewiastych i krzewiastych. Petzold aktywnie uczestniczył w międzynarodowych wystawach jako juror i członek komisji – między innymi na Wystawie Światowej w Wiedniu (1873), Amsterdamie (1877) i Berlinie (1885). Rosnąca popularność i talent planisty przyniosły mu w 1872 r. nominację na stanowisko dyrektora ogrodów i parków Holandii udzielonej przez księcia Niderlandów, Fryderyka von Oranien-Nassau.

Eduard Petzold w parku zamku Twickel, ok. 1890, Zamek Twickel

Styl projektowy

Petzold jest autorem projektów aż 174 założeń parkowych i ogrodowych, zrealizowanych na obszarze dzisiejszych Niemiec, Polski, Holandii, Austrii, Czech, Bułgarii i Turcji. Jego twórczość była silnie zakorzeniona w estetyce nurtu malowniczego (picturesque). Petzold uważał, że „sztuka ogrodu krajobrazowego to malowanie w naturze” – ogrodnik, podobnie jak malarz, powinien operować kompozycją, perspektywą, światłocieniem oraz harmonią barw. Jego projekty cechowała umiejętność wtapiania ogrodu w otaczający krajobraz przy jednoczesnym wydobyciu jego walorów poprzez odpowiednie modelowanie przestrzeni, dobór roślin i tworzenie osi widokowych.

Eduard Petzold, Projekt Parku Szczytnickiego we Wrocławiu, 1861, Archiwum Budowlane we Wrocławiu

Kompozycja drzew z "Wkładu w ogrodnictwo krajobrazowe" Eduarda Petzolda, 1849

Twórczość na ziemiach polskich

Na terenie dzisiejszej Polski zachowało się około 70 założeń zaprojektowanych lub nadzorowanych przez Petzolda – w tym park pałacowy w Dobrej (1858), arboretum w Parku Mużakowskim (1858), a także parki pałacowe w Henrykowie (1863), Bożkowie (1864), Mrowinach (1870) i Stolcu (1872). Ponadto opracował projekt parku przy pałacu w Goczałkowie Górnym, a w 1880 r. przygotował zalecenia dotyczące kształtowania doliny rzeki Włodzicy na odcinku pomiędzy zamkiem Sarny a dolnym dworem we Włodowicach. W latach 1863–1886 prowadził w Bolesławcu szkółkę drzew i krzewów ozdobnych, która stanowiła istotny element jego warsztatu ogrodniczego.

Eduard Petzold, Projekt ogrodu przy willi Schneidera w Legnicy, 1863, Krajowy Urząd Ochrony Zabytków Saksonii

zróżnicowane przebarwienia jesienne ożywiały monotonię europejskich parków. Swoją wiedzę i umiejętności w zakresie wprowadzania obcych gatunków roślin doskonalił w jednym z najważniejszych obiektów swojego autorstwa – Arboretum Mużakowskim.

W swoich zaleceniach rekomendował m.in.: drzewa o kulistych koronach (lipa, buk) – w większych blokach, gatunki malownicze (dąb, buk) – w małych grupach lub jako solitery, drzewa smukłe (kasztanowiec zwyczajny, kasztanowiec czerwony) – w alejach, o luźnych lub wydłużonych koronach (modrzew, grab, wiąz, tulipanowiec, orzech, skrzydłorzec) – w grupach, formy płaczące – przy wodzie, na łąkach lub w pobliżu ruin. Petzold dbał o to, by obrzeża grup i kęp tworzyły gatunki jasnozielone (np. lipa krymska, grab), kontrastujące z ciemnym wnętrzem masywu. Zalecał też sadzenie kilku siewek blisko siebie, by nadać drzewom wygląd krzewów i wzmocnić efekt naturalności.

Eduard Petzold, Projekt parku pałacowego we Włostowie, 1864, Krajowy Urząd Ochrony Zabytków Saksonii

W jego parkach często pojawiały się: platan klonolistny, tulipanowiec amerykański, klon srebrzysty, buk pospolity odm. czerwonozielony, dąb czerwony, dąb błotny, orzech czarny, skrzydłorzec kaukaski, kasztanowiec żółty, lipa drobnolistna oraz liczne gatunki dębów i klonów w odmianach europejskich i amerykańskich.

Ważnym elementem jego stylu było kształtowanie sieci osi widokowych, często wyprowadzanych z tarasu pałacowego ku odległym wzniesieniom lub innym charakterystycznym punktom w krajobrazie. Granice założeń ukrywał w gęstych nasadzeniach, aby optycznie powiększyć park i zintegrować go z otoczeniem. Ścieżki obwodowe pełniły rolę „galerii widokowej” – ich zakręty i otwarcia kadrowały perspektywy na solitery, grupy drzew i panoramy. Dzięki tak przemyślanemu podejściu, Petzold nie tylko harmonizował park z krajobrazem, lecz także podnosił walory estetyczne całego otoczenia, stając się jednym z prekursorów ochrony krajobrazu w nowoczesnym rozumieniu.

Eduard Petzold, Projekt ogrodu przy dawnym Gimnazjum w Bolesławcu (ob. sąd rejonowy), 1865, Krajowy Urząd Ochrony Zabytków Saksonii

Eduard Petzold, Projekt parku pałacowego w Brzezince Średzkiej, 1887, Krajowy Urząd Ochrony Zabytków Saksonii

Eduard Petzold, ok. 1890

Pastor Carl Friedrich Christian Petzold, ojciec Eduarda